

VATAN SEVGİSİ İMANDANDIR

اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا ، وَفِي مَدِّنَا ، وَصَحْحَهَا لَنَا
وَانْقُلْ حُمَاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ

Allah Resûlü (s.a.s); “*Allah’ım! Bizlere Mekke’yi sevdirdiğin gibi, ondan daha da fazla Medine’yi sevdirdi! Allah’ım, ölçü ve tartımızı bizim için bereketli kıl! (Medine’nin) havasını bizler için sağlıklı kıl...*” diye dua etti. (Buhârî, Fedâilü’l-Medîne, 12)

Bu haftaki vaazımızda, gölgesinde huzurla yaşadığımız, ezanlarımızın yankılandığı, şanlı al bayrağımızın dalgalandığı vatanımızın önemini ve İslam dininin vatan sevgisine verdiği ulvi değer ne kadar kıymetli bir durum olduğunu anlamaya ve anlatmaya çalışacağız.

1. Vatan Nedir ve Müslüman İçin Ne Anlam Taşır?

Vatan; sadece üzerinde yaşadığımız, sınırları çizilmiş bir toprak parçası değildir. Vatan; dinimizi, namusumuzu, bayrağımızı, ezanımızı, neslimizi ve hürriyetimizi koruduğumuz mukaddes bir yuvadır. Vatanı olmayanın; özgürce ibadet edebileceği bir mabedi, huzurla sığınabileceği bir ocağı da olamaz.

Gönül dünyamızda ve kültürümüzde kökleşmiş olan "**Vatan sevgisi imandandır**" kelam-ı kibarı, bir Müslümanın doğup büyüdüğü, havasını soluduğu, dini değerlerini özgürce yaşayabildiği topraklara karşı duyduğu derin sevgi ve aidiyet hissinin, onun imanı ve irfanıyla doğrudan bağlantılı olduğunu özetler.

Tarihî ve edebî kaynaklarda insanlar için vatanın önemine, vatan sevgisi ve hasretine dair literatüre geniş yer verilmiştir. Bu türde eser yazan ilk müelliflerden Câhiz, *el-Hanîn ile 'l-evfân* başlıklı risâlesinde (*Resâ'il*, II, 379-412) vatan sevgisiyle vatan hasretinin insanda doğuştan gelen köklü bir duygu olduğunu söyler. Bu sebeple, “*Vatanında sıkıntı çekmen gurbette bolluk içinde yaşamadan daha iyidir*” denilmiştir. Câhiz, insanların vatanlarını rızıklarından daha çok önemsediklerini belirtir. Kurak, verimsiz bir ülkede yaşayanlar daha zengin ülkelere gitseler yine de vatanlarını özlerler. Vatan sevgisinin doğuştan geldiği yönündeki fikrini desteklemek amacıyla bazı âyetlerden örnekler veren Câhiz’e göre, “*Eğer onlara, ‘Kendinizi öldürün’ yahut ‘Yurtlarınızdan çıkın’ diye emretmiş olsaydık içlerinden ancak çok az kısmı bunu yapardı*” meâlindeki ayette (Nisâ 4/66) can sevgisiyle vatan sevgisi eşit tutulmuştur. Yine Câhiz’e göre vatan sevgisini ortaya koyan en güçlü delil Hz. Yusuf’un (a.s.), cenazesinin ataları Hz. Yakup (a.s.), Hz. İshak (a.s.) ve Hz. İbrahim’in (a.s.) ülkesine taşınmasını vasiyet etmesidir. Ülkelerin mâmur hale gelmesini sağlayan vatan sevgisidir. Nitekim Hz. Ömer’in (r.a.), “**Allah ülkeleri vatan sevgisi sayesinde mâmur etti**” dediği rivayet edilir. Bütün fâtihler vatanlarını özler, hiçbir yeri doğdukları topraklara tercih etmezler. Câhiz’in, *Menâkıbü Fezâ’ilü’l-Türk* başlıklı risâlesinde de belirttiği üzere *vatan duygusu bütün insanlara şamil ve*

her bölgede etkilidir, ancak bu duygu Türkler de her milletten daha güçlü ve köklüdür. (TDV İA, Çağrıcı, “Vatan”)

Tarihçi ve edebiyatçı İbn Münkız’ın *Kitâbü’l-Menâzil ve’d-diyâr* adlı eserinde vatanla ilgili manzum ve mensur literatüre ayrı bir bölüm ayrılmıştır (II, 3-32). Burada kaydedildiğine göre dünya saltanatını terk edip zühd ve riyâzete yönelen İbrahim b. Edhem, **“Dünyaya sırt çevirdiğimden beri hiçbir şey bana vatan hasretinden daha ağır gelmedi”** demiştir (TDV İA, Çağrıcı, “Vatan”)

2. Kur'an-ı Kerim'de Vatan ve Yurt Sevgisi

Yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim’de, insanın vatanından ve yuvasından uzaklaştırılmasını çok ağır bir imtihan ve haksızlık olarak nitelendirmiştir. Ayet-i kerime şöyle buyrulmaktadır:

أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ

"Saldırıya uğrayanlara zulme maruz kaldıkları için savaş izni verildi. Allah onları muzaffer kılmaya elbette kadirdir." (Hac,22/39)

Yine Mekke’den Medine’ye hicret etmek zorunda kalan Müslümanların durumunu anlatan şu ayet, yurt sevgisinin kutsallığını gözler önüne serer:

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ

"Onlar sırf “Rabbimiz Allah’tır” dediklerinden dolayı haksız yere yurtlarından çıkarılmış kimselerdir." (Hac,22/40)

Ayetlerin Mekke’den Habeşistan’a göç etmek zorunda kalan Müslümanlar hakkında indiğine dair rivayetler ışığında bunların Mekke’de inmiş olabileceğini düşünen müfessirler de vardır. Onlara göre burada, müminlerin zulüm ve baskı altında bulunduklarının tescil edilip hicrete izin verildiğinin bildirilmesi ve Allah’ın müslümanlara nasip edeceği zaferin yakın olduğu ima edilerek onlara moral verilmesi amaçlanmıştır (Şevkânî, III, 514-516; Derveze, VII, 104-105). 39 ve 40. âyetler birlikte değerlendirildiğinde, inanç özgürlüğünü ve dinin icaplarını yaşama serbestisini sağlama hedefinin, savunma hazırlıklarını haklı kılan sebeplerin başında geldiği söylenebilir. (Kur'an Yolu Tefsiri Cilt: 3 Sayfa: 736-738)

3. Peygamber Efendimiz ’in (s.a.s) Vatan Sevgisi

Memleket sevgisi, Yüce Allah’ın insanların kalbine koyduğu fitrî bir duygudur. Zira her insan doğduğu, dünyaya gözlerini açtığı, yetiştiği, hayatının pek çok hatırasını yaşadığı, tarih ve kültürünün şekillendiği, akraba ve atalarının yaşadığı yere karşı ayrı bir sevgi ve ilgi duyar. Oradan uzaklaştığı zaman

özlemle kavuşmayı arzu eder. Nitekim Allah Resûlü (s.a.s.) de doğup büyüdüğü Mekke'ye karşı ayrı bir sevgi beslemiş ve bu sevgisini Mekke'nin fethi sırasında şu şekilde dile getirmiştir:

وَاللّٰهُ اِنَّكَ لَخَيْرُ اَرْضِ اللّٰهِ وَاَحَبُّ اَرْضِ اللّٰهِ اِلَى اللّٰهِ وَلَوْلَا اَنِّىْ اُخْرِجْتُ مِنْكَ مَا خَرَجْتُ

“(Ey Mekke!) Vallahi sen Allah'ın en hayırlı ve Allah'a en sevimli olan beldesisin. Senden çıkarılmış olmasaydım seni asla terk etmezdim.” (Tirmizî, Menâkıb, 68)

Allah Resûlü ve Müslümanlar, Mekke'den zorla çıkartılıp Medine'ye geldiklerinde, karşılaştıkları sıkıntılara rağmen çok geçmeden buraya alışmışlardı. *“Allah'ım, Mekke'ye verdiğin bereketin iki katını Medine'ye ver.”* (Buhârî, Fedâilü'l-Medîne, 9) diye dua eden Sevgili Peygamberimiz (s.a.s), Mekke gibi Medine'yi de çok sevmişti.

Bu sevgisini ashabından Enes b. Mâlik (r.a) şöyle nakletmektedir: “Peygamber (s.a.s) bir seferden döndüğü zaman Medine'nin yüksek duvarlarını görünce devesini (süratle koşması için) salıverirdi. Eğer deveden başka bir hayvan üzerine binmişse Medine 'ye olan sevgisinden dolayı binitini harekete geçirirdi.” (Buhârî, Fedâilü'l-Medîne, 9)

Allah Resûlü (s.a.s), Tebük Seferi'nden dönerken de aynı şekilde acele davranmış ve Medine 'ye yaklaşınca, *“İşte bu Tâbe'dir (iyilik ve güzellik şehridir). Bu da Uhud'dur, öyle bir dağdır ki o bizi sever biz de onu severiz.”* diyerek Medine'ye olan sevgisini dile getirmişti. (Müslim, Hac, 503) (Hadislerle İslâm, Cilt 7, Sayfa 363)

Peygamberimiz (s.a.s.) Medine-i Münevvere 'ye yerleştikten sonra da ora için dua etmiş, Medine'yi de vatan edinerek canından çok sevmiştir. Hatta bir seferden dönerken Medine'nin evlerini görünce heyecanlanır, devesini hızlandırır. (Buhârî, Fezâilü'l-Medîne, 10)

İnsanın yurt olarak benimsediği toprakları bırakıp yeni diyarlarda yaşamaya alışması kuşkusuz kolay değildi. Medine'ye hicret eden Müslümanlar da bir süreliğine bile olsa oraya alışmakta zorlanmışlardı. Muhacirlere, Medine'nin havası iyi gelmemiş ve bazıları hastalanmıştı. Hastalananlar arasında Hz. Ebû Bekir (r.a.) ile Allah Resûlü'nün (s.a.s.) müezzini Bilâl-i Habeşî (r.a.) de vardı. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) sevgili kızı Hz. Âişe (r.a.), onları ziyaret ederek durumlarını sormak istedi. Yanlarına geldiğinde Hz. Âişe (r.a.), en az hastalıkları kadar memleket hasretinin de onlara acı verdiğini gördü. Nitekim babası Hz. Ebû Bekir (r.a.) sıtma nöbeti sırasında memleketine olan sevgi ve özlemine bir beyitle şöyle dile getiriyordu:

“Her insan ailesiyle güne başlar, bakın,

Hâlbuki ölüm ona ayakkabısının bağcığından daha yakın!”

Sıtma nöbeti geçtiğinde, Bilâl-i Habeşî'nin (r.a.) dudaklarından da sıla hasretini ifade eden şu beyitler dökülüyordu:

“Ah ne olur!

Bir gece bile olsa Mekke’de bulunsam,

Sümbüller ve yavşanlarla bezeli bir dere kenarında uykuya dalsam.

Bir gün Mecenne pınarına varıp suya kansam,

Şâme ve Tafil dağlarına doya doya baksam.” (Hadislerle İslâm, Cilt 7, Sayfa 361)

4. Vatanı Korumak ve Nöbet Tutmak: "Ribat"

Vatan, havasıyla, suyuyla, toprağıyla benimsenen, insanın ait olduğunu hissettiğı toprak parçası olarak tanımlansa da yalnız bu maddî öğelerden ibaret değildir. İnsanın bir yurdu vatan olarak benimsemesi için maddî ve mânevî unsurlar birlikte düşünölmelidir. İnsanın kimliğinin bir parçası olan vatani, aynı zamanda kuşandığı değerlerin de kaynağıdır. Ortak yaşanan din, dil ve gelenek öğeleri ile herhangi bir toprak parçası özdeşleşir; böylece üzerinde yaşayan insanlar da o vatanın milleti olur. Birlikte paylaşılan geçmiş ve aynı ideallerin planlandığı bir gelecekle vatan ve millet unsurları meydana gelir. (Hadislerle İslâm Cilt 7 Sayfa 363)

İslam anlayışında vatan sadece sevlmekle kalmaz; can pahasına korunur, imar edilir ve gelecek nesillere güvenle devredilir. Vatan savunması ve sınır boylarında nöbet tutmak (ribat), ibadet hükmündedir. Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy’unda İstiklal Marşında da söylediğı gibi:

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?

Şühedâ fışkırarak, toprağı sıksan şühedâ!

Câmı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,

Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle müjdelemektedir:

عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

"İki göz vardır ki onlara cehennem ateşi dokunmaz: Biri Allah korkusundan gözyaşı döken göz, diğeri ise Allah yolunda (vatan ve millet nöbetinde) geceleyin bekçilik eden göz." (Tirmizî, Fezâilü'l-Cihâd, 12)

İslâm dini, insanların hak, menfaat ve değerlerini paylaşarak yaşadıkları bir yer olan vatani ve memleketini sevmeyi, korumayı teşvik etmiş ve onu savunmayı yüce bir görev saymıştır. Vatanı korumak

adına kuvvet hazırlanmasını ve savaşa hazırlıklı olunmasını emretmiştir. Bu bağlamda, Allah Resûlü (s.a.s) vatan uğruna nöbet tutmanın faziletini şu şekilde dile getirmiştir:

رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَإِنْ مَاتَ جَرَى عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُهُ وَأُجِرَى عَلَيْهِ رِزْقُهُ وَأَمِنَ الْفِتَانَ

“Bir gün ve bir gece nöbet tutmak, bir ay oruç tutup geceleri namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Şayet (kişi nöbette) ölürse yapmakta olduğu işin sevabı devam eder, rızkı da devam eder ve kabirdeki sorgu meleklerine karşı güven içinde olur.” (Müslim, İmâre, 163) Vatan müdafaasından maksat, sadece sahip olunan toprakları korumak değil, o topraklar üzerinde yaşayan insanların dinini, canını, malını, ırz ve namusunu korumak ve onları hürriyet ve huzur içinde yaşatmaktır. (Hadislerle İslâm Cilt 7 Sayfa 363)

5. Günümüzde Vatan Sevgisini Nasıl Göstermeliyiz?

Vatan sevgisi sadece cephede askerlik yapmakla sınırlı değildir. Günümüzde vatanımızı sevmenin ve ona sahip çıkmanın somut yolları şunlardır:

İşini En İyi Şekilde Yapmak: Memur, işçi, esnaf, çiftçi veya öğrenci olsun; herkes görevini ahlakla ve liyakatle yerine getirmelidir.

Birlik ve Beraberliği Korumak: Bizi birbirimize düşürmek isteyen nifak tohumlarına karşı uyanık olmalı, kardeşlik hukukumuzla sahip çıkmalıyız.

Vatan Malını ve Kaynaklarını Korumak: Kamu malına zarar vermemek, israftan kaçınmak ve devletimizin imkânlarını yetim malı titizliğiyle korumak vatan sevgisinin bir gereğidir.

Şehit ve Gazilerimize Vefa Göstermek: Bu toprakları bize vatan kılan aziz şehitlerimizi rahmetle anmak, onların ailelerine ve gazilerimize hürmet göstermek boynumuzun borcudur.

Vatanı Korumak ve Nöbet Tutmak: "Ribat"

İslam anlayışında vatan sadece sevilmele kalmaz; can pahasına korunur, imar edilir ve gelecek nesillere güvenle devredilir. Vatan savunması ve sınır boylarında nöbet tutmak (ribat), ibadet hükmündedir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) bir hadis-i şeriflerinde şöyle müjdelemektedir:

عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“İki göz vardır ki onlara cehennem ateşi dokunmaz: Biri Allah korkusundan gözyaşı dökten göz, diğeri ise Allah yolunda (vatan ve millet nöbetinde) geceleyin bekçilik eden göz.” (Tirmizî, Fezâilü'l-Cihâd, 12)

İstiklal şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'un şu dizeleri, Müslümanın vatan şuurunu ne güzel özetler:

"Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:

Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.

Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:

Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı."

Sonuç

İnsanın üzerinde yaşadığı, anılarını yaşattığı, kendisinden bir parça olarak gördüğü vatanını sevmesi, ondan ayrı kaldığı zaman özlemesi son derece doğal bir durumdur. Bu ortak duyguları besleyen insanların bir araya gelerek geçmiş ve geleceğe dair ortak ideallerde buluşmaları, ortak değerleri paylaşmaları ile herhangi bir toprak parçası vatan olma özelliğini kazanır. Aynı vatan üzerinde yaşayan ve millet olma şuurunu taşıyan insanlar için o toprak parçası maddî ve mânevî değerleri içinde barındırmaktadır. Bu yüzdendir ki vatanı sevmek, korumak, savunmak kutsal bir görev olarak görülmüştür. Vatanın vatan olma özelliğini devam ettirebilmesi de ancak onu vatan yapan unsurların bilinmesi, korunması ve yeni nesillere aktarılması ile mümkün olacaktır. (Hadislerle İslâm Cilt 7 Sayfa 365)

Cenâb-ı Hak; bizleri vatanının, bayrağının, ezanının ve bağımsızlığının kadrini bilen kullarından eylesin. Şanlı ordumuzu, güvenlik güçlerimizi her türlü görünür görünmez kazadan, beladan ve düşman şerrinden muhafaza eylesin. Devletimize dirlik, milletimize birlik nasip eylesin.

Vatan uğruna canlarını feda eden bütün aziz şehitlerimize gani gani rahmet, gazilerimize hayırlı ve sağlıklı ömürler ihsan eylesin.